

dominantne. Zanimljivo je usporediti, npr., grčku priču br. 24 (AaTh 465A) s Vukovom bajkom »Gvozden čovjek«, koje su po tipu adekvatne, ali dok prva odiše sva primorskom sredinom, druga je tipično seljačka.

Radi usporedbe s našim pripovjedačkim repertoarom vrijedi spomenuti neke rjeđe pripovijetke koje imamo i mi, npr. grčku priču br. 7, koja odgovara Vukovoj »Dok ja gledam moj rep, a ti tvoga sina grob...« (tip AaTh 285D — što u Megasovoj klasifikaciji nije navedeno); ili br. 13, što odgovara našoj priči »Rana će zarast, a riječ nikad« (u mojoj zbirci »Narodne pripovijetke«, Zagreb 1963. to je tekst br. 12, gdje je omaškom izostao Aarne—Thompsonov broj: 159B). Napokon, poznata je u nas i pripovijetka o đavolu koji je poderao 40 i više pari opanaka dok je čovjeka doveo do vješala, što je u Megasovoj zbirci priča br. 60 (uz navedeni broj AaTh 821C* — ali u Aarne—Thompsonovu indeksu nema tog broja).

Navodim na kraju nekoliko slučajno zapaženih primjera razvrstanja tekstova koji nisu dovoljno adekvatni: priči br. 32 odgovara broj AaTh 437 bolje od navedenoga 425 G. (No ni sam Indeks nije u ovom slučaju, kao ni u nekim drugima, dovoljno precizan. Tako je, npr., u priči br. 25 nemoguće razlikovati da li ona pripada tipu AaTh 329 ili 554 (IIg); Megas navodi obadva Aarne—Thompsonova broja, na žalost uz tiskarsku pogrešku: 544 umjesto 554). Priču br. 32 trebalo je razvrstati kao AaTh 652A, a ne kao 407A. (To je priča o djevojci-struku bosiljka ili ružmarina, koju sadrži i Vukova zbirka, kao i moja već spomenuta zbirka: tekst 48). Ovakve mjestimične omaške u klasifikaciji neizbježne su gotovo u svakoj zbirci — ne navodim ih radi cjepidlačarskog traženja pogrešaka, nego zato da i ovim sitnim napomenama olakšam komparativnu upotrebu ove uspjele zbirke.

Maja Bošković-Stulli

FOLKTALES OF THE WORLD. General editor RICHARD M. DORSON, The University of Chicago Press, Chicago (KEIGO SEKI, FOLKTALES OF JAPAN, 1963; DOV NOY, FOLKTALES OF ISRAEL, 1963; REIDAR TH. CHRISTIANSEN, FOLKTALES OF NORWAY, 1964; LINDA DÉGH, FOLKTALES OF HUNGARY, 1965; SEAN O'SULLIVAN, FOLKTALES OF IRELAND, 1966; KURT RANKE, FOLKTALES OF GERMANY, 1966)

Prije četiri godine počela je izlaziti u redakciji R. M. Dorsona, jednoga od vodećih američkih folklorista i sveučilišnog profesora u Bloomingtonu, ova međunarodna serija zbirki narodnih pripovijedaka.

Uz dvije serije na njemačkom jeziku (*Die Märchen der Weltliteratur*, Düsseldorf—Köln i *Volksmärchen. Eine internationale Reihe*, Berlin), ova se kolekcija već do sada afirmirala kao reprezentativan kompendij pripovijedaka naroda širom svijeta.

Vrijednosti pojedinih zbirki mogu pri tom, dakako, među sobom varirati, no osnovna se vrijednost kolekcije do danas već potvrdila. Njezin je značaj i u tome što je svaki svezak povjeren pouzdanim poznavateljima narodnih pripovijedaka u svojoj zemlji (za razliku, npr., od kolekcije *Die Märchen der Weltliteratur*, kojoj je kvalitet zbirki veoma neujednačen, pa su neki svesci samo popularni izbori pripovijedaka, pripremljeni od stručno nedovoljno kvalificiranih osoba).

Svaki pojedini svezak ove serije zaslužio bi poseban i detaljan kritički osvrt — umjesto ovoga našega globalnog informativnog prikaza; no ostavljajući za sada individualne osvrtne za iduću priliku, držimo da je potrebno bar ukratko upozoriti na sva ova izdanja.

Prve dvije zbirke (priče iz Japana i Izraela) nisu nam, na žalost, dostupne, pa se na njih ne osvrćemo pojedinačno.

Ostale su zbirke redigirane prema, uglavnom, jednakim formalnim shemama, a ipak je svaka individualna i drukčija. Te razlike proistječu dijelom iz različitih sastava narodnih pripovijedaka pojedinih naroda, a dijelom iz individualnih načina pristupanja pripovjedačkoj građi svakoga pojedinog urednika.

Sve zbirke imaju predgovore iz pera R. Dorsona koji obavješćuje američke čitaoce o osnovnim činjenicama, potrebnim za razumijevanje folkloru onog

naroda čije se pripovijetke u datoj knjizi objavljuju. Zatim slijede uvodne rasprave urednikâ zbirki, koje se podrobnije bave problematikom narodnih priča i predaja svog naroda. Te su uvodne rasprave opsežne i iscrpne, npr., u zbirkama R. Christiansena i L. Dégh, dok je autorov uvod u zbirci K. Rankea sveden na kratku informaciju (što je šteta, ali je donekle nadomješteno opširnim Dorsonovim predgovorom). Dorsonova je predgovor ponekad, kao uz zbirku mađarskih priča, prilično nepotrebno politički tendenciozan.

Iza predgovora i uvoda slijede tekstovi, a zatim opširne napomene o tekstovima, s podacima o zapisu, međunarodnoj klasifikaciji, historijatu pripovijetke, literaturi itd. (u Christiansenovoj zbirci te se napomene donose uz same tekstove). Zatim slijede iscrpne bibliografije, tumači lokalnih naziva u pripovijetkama, indeksi motiva i indeksi tipova, opći indeksi (koji obuhvaćaju folklorne pojmove i lična imena).

Knjige sadrže i pripovijetke i predaje a dijelom i legende, ali su im sastavi, s obzirom na uključene vrste i njihovu raspodjelu unutar zbirki, različiti. To proizlazi dijelom i iz afiniteta i dosadanje orijentacije pojedinih urednika, pa je prilično razumljivo da u Christiansenovoj zbirci više prevladaju predaje, a u Rankeovoj više bajke, novelističke i šaljive priče. No osnovni pripovjedački repertoari pojedinih naroda nisu iznevjereni.

U ovim zbirkama pretežan dio tekstova potječe iz rukopisnih zbirki, i to znatnim dijelom prikupljenih u novije pa i najnovije doba. Tako su i u zbirci njemačkih pripovijedaka tekstovi uzeti iz rukopisnog arhiva i najvećim su dijelom do sada bili neobjavljeni. U sličnim su antologijama inače obično dominirale gotovo samo Grimmove pripovijetke, pa ovaj primjer može i nas koječemu naučiti.

Podjela na skupine i njihov raspored u pojedinim su zbirkama ovakvi: Christiansenova norveška zbirka obuhvaća osam skupina: 1. povijesne predaje; 2. predaje o magiji i čarobnjaštvu; 3. predaja o sablastima, mrtvim dušama, preobražavanju; 4. predaje o duhovima mora, jezera i rijeka; 5. predaje o zračnim sablastima; 6. predaje o duhovima šuma i brda; 7. predaje o kućnim dusima; 8. bajke.

Zbirka mađarskih pripovijedaka Linde Dégh ima skupine: 1. bajke; 2. šaljive pripovijetke i anegdote; 3. religiozne pripovijetke; 4. pripovijetke o životinjama; 5. pripovijetke o laganju; 6. povijesne predaje; 7. mjesne predaje (pastirske, kočijaške, o vješticama, o ostalim osobama s nadnaravnim moćima, o grabancijašima, o nadnaravnim bićima, predaje koje su poprimile oblik pripovijetke).

Skupine u O'Sullivanovim irskim pripovijetkama: 1. ptice i životinje; 2. kraljevi i ratnici; 3. sveci i grešnici; 4. žitelji podzemlja; 5. čarobnjaci i vještice; 6. povijesne predaje; 7. mudri, ljudi i jaki.

Skupine u Rankeovim njemačkim pripovijetkama: 1. priče o životinjama; 2. duhovi, sablasti i divovi; 3. pod činima demona; 4. pripovijetke o junaštvu, vjernosti, strpljenju i pravičnosti; 5. čudesna pomoć i darovi; 6. mudri ljudi i žene; 7. sveci i grešnici; 8. vrag i njegovi partneri; 9. glupi div; 10. budale; 11. glupi narod; 12. pripovijesti o popovima; 13. priče o laganju.

Osim ovim objavljenih zbirki u tisku su ili u toku pripremanja još zbirke škotskih, poljskih, švicarskih, kineskih, engleskih, indijskih, filipinskih, francuskih, zapadnoafričkih, čileanskih, grčkih, jugoslavenskih i drugih pripovijedaka.

Maja Bošković-Stulli

JOSEF SPILKA, ŠÍPEK U HALDY. Karolina Štiková vypravuje. Práce, Praha 1964, 412 str.

Josef Spilka upoznao je Karolinu Štikovu godine 1953. u Vinaricama kraj Kladna, gdje ga je ta šezdesetšestgodišnja starica oduševila svojom sposobnošću pripovijedanja narodnih priča — živošću, slikovitošću i maštom.

Zamislilo je i poslije ostvario svoju zamisao da prema Karolininom kazivanju, njezinim riječima, napiše povijest njezina života. Ona mu je svoj životopis kazivala iz večeri u veče, s manjim prekidima, od godine 1958. do 1960.